DREPTUL LA INFORMARE ȘI LIBERTATEA DE EXPRIMARE ÎN CONFORMITATE CU JURISPRUDENȚA CtEDO

THE RIGHT TO INFORMATION AND FREEDOM OF EXPRESSION IN ACCORDANCE WITH ECHR JURISPRUDENCE

Dumitru Mirel POPA, ORCID: 0009-0007-9545-3764
Universitatea Apollonia,
Iasi, Romania

CZU: 070:342.727:341.645(4) **e**-mail: dupomi@yahoo.com

The topic addressed by us through this study focuses mainly on all the Mass media factors involved in the media market, with the aim of fulfilling a single objective: the prompt and correct information of the public. This is the very essence of journalism and what should drive journalists. The aim of the present study is to essentially analyze the phenomenology of the journalistic approach from the perspective of the right to information, freedom of expression, but also how these rights and freedoms are consistent with the ECHR legislation and jurisprudence. As research methods there were used analysis, synthesis and comparison which led to results highlighting the shortcomings and the results obtained from our study can be summarized as being gratifying, which have the effect of raising the awareness of media creators as to how rights and freedoms are used in the practice and jurisprudence of the ECHR. Thus, as we presented in our study, mass media is based on the concrete creation of conditions necessary to create a positive cycle of information communication, to have the right to be informed but also how freedom of expression is applied according to European legal provisions.

Keywords: *expression, freedom, information, society, right of creator, right of media provider.*

INTRODUCERE

Drepturile individului, inclusiv ale jurnalistului, așa cum sunt ele recunoscute și garantate pe plan național și internațional în ceea ce privește Mass-media, includ cu preponderență drepturile creatorilor și furnizorilor de media de a participa la propria cultură şi de a utiliza propria limbă, de a beneficia de avantajele societăţii.

Jurisprudenţa CtEDO privind Mass-media aparţine de cadrul reglementativ existent, ceea ce face improprie includerea jurisprudenței CtEDO în categoria „cadru reglementativ” şi jurisprudenţa CtEDO aparţine cadrului reglementativ intern. Astfel, ne raliem opiniei D-lui Av. Gheorghe Piperea: „*Jurisprudenţa CtEDO este direct aplicabilă în dreptul intern prin mecanismul creat de articolul 20 din Constituţie*” – sunt cazuri în care *„legea este jurisprudenţa CtEDO*” [1].

În prezent, se poate constata faptul că autoritățile locale și centrale presează constant jurnaliștii să-și dezvăluie sursele de informare și să încerce să oprească orice critică la adresa sistemului. Există în prezent opinia majoritară conform căreia agenți ai

guvernului pozează ca jurnaliști care au început să se infiltreze în organizații și Agenții de știri.

Câteva dintre instituțiile media independente reușesc să supraviețuiască alături de marile grupuri media, dar, conform datelor, ele sunt cu preponderență ținta unor imixtiuni în ceea ce privește sursele de informare ale jurnaliștilor, influențând uneori libertatea de exprimare a acestora de câte ori critică politicieni cu influență.

Autoritățile, companiile din sectorul privat și persoane fizice au început recent să invoce GDPR ca pretext pentru a refuza accesul la informații sau să amenințe și să ancheteze jurnaliști în legătură cu investigațiile lor de presă [2].

CUPRINS

Analiză și sinteză privind dreptul la informare și modul libertății de exprimare la etapa actuală, prin prisma reglementărilor CtEDO și a relației jurnalist – societate

Libertatea de exprimare – drept fundamental al omului – este consacrat ca fiind un principiu de bază înscris în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului și în Convenţia Europeană a Drepturilor Omului (CEDO).

Jurnalistul luptă pentru adevărurile lumii, pentru informație, pentru cunoaștere. Jurnalistul este unul dintre foarte puținii profesioniști – poate chiar singurul – care se află în dialog continuu cu toate comunitățile, cu toată rânduiala și cu toți oamenii, de la savanți și creiere geniale la scursurile societății și profesioniștii criminalității organizate, pentru că viața și cunoașterea ei le cere imperativ asta.

Presa, însă, este diferită de alte instituții care asigură cunoașterea. În primul rând, Mass-media are, în general, *o funcție a cunoașterii*. În al doilea rând, EA *operează în sfera publică,* accesibilă tuturor membrilor societății, iar accesul la EA este deschis, voluntar, nespecific și se face cu costuri foarte scăzute. În al treilea rând, relația dintre emițător și receptor este echilibrată și egală, iar, în al patrulea rând, media ajung la mult mai mulți oameni decât la alte instituții și „preiau controlul” asupra acestora” [3].

Cercetătorul C. Marin susține că *„Mass-media reprezintă însemnul, barometrul sau indiciul evoluției sociale*” [4, p. 104], de aceea, în procesele de reflectare a realității sociale, importanți sunt nu doar parametrii cantitativi și cei calitativi ai activității jurnalistice, dar și finalitățile acestui proces.

Or, jurnalismul actual contribuie la promovarea valorilor, corectarea comportamentelor, construirea problemelor sau schimbărilor sociale prin faptul că le identifică, le pune în circuitul informațional, le ține în atenția sa și, respectiv, în atenția opiniei publice. Susținând anumite tendințe sociale și demascându-le pe altele, jurnalismul social reflectă realitatea, propunând, în același timp, modele de evaluare a acesteia.

Organizarea relaţională şi comportamentul jurnalistic sunt dictate de caracterul imprevizibil şi imediat al evenimentelor, de necesitatea de a avea *acces larg la informaţii* şi *de a primi operativ aceste informaţii* şi presupun un contact prioritar cu sursele de informare.

Semnificaţia responsabilităţii sociale a instituţiilor media, care stabileşte modelul de comportament profesional al jurnaliştilor, devine clară şi prioritară anume în procesul de reflectare a problemelor sociale, când judecăţile de valoare nu derivă direct din principiile normative. *Relația jurnalist – sursă de informare* în procesul comunicării se bazează pe încrederea reciprocă între acești actori.

Încrederea sursei în corectitudinea jurnalistului se formează în timp, dar constituie o condiție a succesului acestuia: „*Încetul cu încetul, sursele vor învăța să aibă încredere în tine", de aceea „obiceiul de a suna sau a face vizite în mod regulat, atunci când acest lucru este posibil, este o practică prețioasă, ca și aceea de a nu deranja fără rost*" [5, p. 82].

Relațiile pe care le stabilesc jurnaliștii în procesul de abordare a realității sociale impun diverse tipuri de comportamente profesionale, care sunt direct proporționale cu tipul de surse contactate.

Caracterul relațional al acțiunii sociale reiese din interacțiunea între comportamentul jurnalistului și conduitele altor actori care devin obiectul acțiunii lui profesionale, iar tacticile de relaționare cu sursele necesare pentru mediatizarea realității sociale sunt foarte diferite. Astfel, sursele oficiale pot fi și trebuie tratate altfel decât cele neoficiale. Or, dacă sursele neoficiale trebuie descătuşate şi predispuse spre discuţie, cele oficiale pot fi contactate fără prea mare pregătire psihologică, pentru că misiunea lor tocmai este de a furniza informaţia solicitată.

Sarcina jurnalistului este să informeze publicul despre realitatea înconjurătoare, iar realitatea nu este altceva decât o totalitate de nuanţe ale adevărului. Cu cât mai multe aspecte ale problemei vor fi reflectate prin detalii generale şi particulare, date statistice, citate ale actorilor implicaţi în subiect, observaţii generale ale jurnalistului, concluzii ale experţilor, cu atât mai autentic şi mai credibil va fi produsul jurnalistic finit.

Jurnalistul creează şi se creează. Crearea unei sfere publice europene ar cădea în responsabilitatea serviciilor publice audiovizuale din Europa.

Deşi există o varietate de opinii, s-a căzut de acord asupra a două criterii privind cerinţele pentru o sferă publică europeană: simultaneitatea dezbaterii în Mass-media din diferite ţări şi similaritatea structurilor de înţelegere [6, p. 366-367].

Se susţine că identitatea europeană trebuie să fie construită şi înţeleasă ca un concept politic şi nu ca o moştenire culturală descoperită şi reformulată din tradiţiile istorice ale continentului. Este necesar să se discute despre fundamentele culturale, dar nu există un spaţiu legitimat pentru ideea că Uniunea Europeană necesită o identitate culturală împărtăşită de toţi cetăţenii ei.

O direcţie actuală a Mass-media europeană are în vedere *europenizarea* văzută ca un proces cu două laturi: una realizată *„de sus",* orchestrată de la Bruxelles, prin acte normative şi alta declanşată de jos, de către cetăţeni şi statele membre [7, p. 46-50].

Realizarea actului de europenizare a Mass-media se loveşte de dificultăţi. Puterea statelor naţionale în a reglementa sistemele de comunicare, absenţa unei uniuni internaţionale de televiziune, absenţa unor practici globale de publicitate şi continuarea impor-

tanţei barierilor lingvistice şi culturale sunt obstacole în supravieţuirea Mass-media în ţările mici. În consecinţă, ţările mici câştigă puţin sau nu beneiciază deloc din schimbările din câmpul Mass-media european.

Mass-media se situează în spaţiul public naţional sau european ca organizaţii cu o identitate proprie, ele fiind creatoare de identităţi. Studiile în domeniu arată o diferenţă între principalii actori ai vieţii sociale, în ce priveşte conţinutul europenizării.

În timp ce actorii societăţii civile accentuează dimensiunea instrumentală şi economică a integrării europene, actorii ce ţin de stat şi de partide pun preţ pe guvernare şi pe principii constituţionale, iar Mass-media sunt interesate de identităţi colective, norme şi valori europene [8, p. 263-280].

Din punctul nostru de vedere, cel puţin în stadiul actual al raporturilor dintre cele 27 de ţări ce alcătuiesc UE, Mass-media pot acţiona oportun şi benefic în crearea şi susţinerea proceselor de europenizare a sferei publice naţionale.

Trei dimensiuni ale libertății de exprimare în Mass-media au un rol în afirmarea sferei publice europene: *vizibilitatea sau cantitatea de ştiri* despre Uniunea Europeană, *natura europeană a ştirilor* şi *tonul lor.* Toate aceste aspecte sunt legitimate și se regăsesc în practica instanțelor CtEDO pe care o vom prezenta succint în prezentul studiu. Facem însă o remarcă: ***nu există încă un public european al Mass-media***.

Aspecte din jurisprudența CtEDO privind dreptul la informare și libertatea de exprimare

1. Cauza *Papaianopol vs. România*. Dreptul ziaristului la liberă exprimare [9, CtEDO - 2010]

La originea cauzei se află cererea nr. 17590/02 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Dan Florin Papaianopol („reclamantul”), a sesizat Curtea la 8 martie 2001 în temeiul art. 34 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale („Convenţia”).

În martie 1999, în calitatea sa de ziarist colaborator la ziarul „Școala românească”, o publicaţie naţională specializată în materie de învăţământ, reclamantul, care era şi lider al unui sindicat din învăţământ, a publicat un articol intitulat „Teroare la liceul D. din Câmpulung Muscel”

În cursul şedinţelor din 5 iulie şi 15 noiembrie 1999, reclamantul a declarat că articolul său reproducea, de fapt, informaţiile conţinute în memoriile şi comunicările pe care le trimiseseră profesori de la liceul D. nu doar la redacţia revistei, ci şi la Ministerul Educaţiei, la Federaţia Educaţiei Naţionale şi la Federaţia Sindicatelor din Învăţământ. Acesta a indicat că verificase informaţiile respective înainte de a le face publice în articolul său. A precizat că putea să îşi dovedească afirmaţiile, prezentând memoriile şi comunicările în cauză.

Concluziile CtEDO

Declară cererea admisibilă în ceea ce priveşte capătul de cerere întemeiat pe art. 10 din Convenţie şi inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

Curtea mai hotărăşte că a fost încălcat articolul 10 din Convenţie;

Statul pârât (România) trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenţie: 713 EUR (şapte sute treisprezece euro) pentru prejudiciul material, 5 000 EUR (cinci mii euro) pentru prejudiciul moral şi 1 500 EUR (o mie cinci sute euro) pentru cheltuielile de judecată, sume care trebuie convertite în moneda naţională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plăţii, plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit.

2. Cazul *Ghiulfer Predescu vs. România*. Dreptul jurnalistului Mass-media audioviziuală.[10, CEDO - 2017]

La originea cauzei se află cererea nr. 29751/09 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Ghiulfer Predescu („reclamantă"), a sesizat Curtea la 26 mai 2009, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția").

Feri Predescu a sesizat CtEDO în mai 2009, după ce Judecătoria Constanța a obligat-o să îi plătească fostului primar Radu Mazăre despăgubiri de peste 50.000 de lei, după ce Mazăre a acționat-o în justiție pentru că l-ar fi criticat într-o emisiune la un post național de televiziune. La 24 noiembrie 2008, Curtea de Apel Constanța a respins recursul și a confirmat hotărârea instanței inferioare. Jurnalista s-a adresat CtEDO, arătând că i-a fost încălcat dreptul la libera exprimare (articolul 10 din Convenție). Curtea a considerat că nu există argumente în acest caz care să sugereze că afirmațiile jurnalistei Feri Predescu au fost făcute altfel decât cu bună-credință și în scopul legitim de a dezbate o chestiune de interes public, constatând că soluția pronunțată de instanțele naționale reprezintă o încălcare a art. 10 din Convenție.

Concluziile CtEDO

Curtea declară admisibila plângerea privind încălcarea dreptului reclamantei la libertatea de exprimare;

Curtea reiterează că articolul 10 din Convenţie oferă jurnaliştilor garanţia libertăţii de exprimare în chestiuni de interes general, cu condiţia să acţioneze cu bună-credinţă pentru a furniza informaţii exacte şi fiabile. Curtea consideră că nu există indicii în acest caz care să sugereze că afirmaţiile reclamantei au fost făcute altfel decât cu bună-credinţă şi în scopul legitim de a dezbate un subiect de interes public. A avut loc o violare a articolului 10;

Hotărăşte că nu este necesar să se examineze admisibilitatea sau fondul plângerii în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1 al Convenţiei; Curtea hotărăşte că a avut loc o violare a articolului 10 din Convenţie;

Statul parat (România) trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenţie, suma de 14.000 Euro care urmează să fie convertită în moneda statului parat la rata aplicabilă la data decontării.

3. Cazul *Savitchi vs. Moldova.* Libertatea de exprimare a jurnalistului [11, CtEDO -2006]

La originea cauzei se află cererea nr. 11039/02 depusă împotriva Republicii Moldova la Curte în conformitate, cu prevederile articolului 34 al Convenţiei pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale („Convenţia”), de către un cetăţean al Republicii Moldova, Julieta Saviţchi („reclamant”), la 17 aprilie 2001.

Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de exprimare a fost încălcat ca rezultat al hotărârilor judecătoreşti pronunţate în urma acţiunilor pentru defăimare înaintate împotriva sa**.**

Concluziile CtEDO

Curtea respinge obiecţia preliminară a Guvernului; Hotărăşte că a existat o violare a articolului 10 al Convenţiei.

Statul pârât (R, Moldova) trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenţiei, 3,000 EUR (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu material şi moral şi 1,500 EUR (o mie cinci sute euro) cu titlu de costuri şi cheltuieli, care să fie convertite în valuta naţională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută.

4. Cazul *Radio France vs Franţa*. Libertatea presei. Publicarea de informaţii inexacte [12, CtEDO-2004]

Reclamanţii au fost condamnaţi pentru difuzarea prin radio timp de 24 de ore a mai multor buletine de ştiri în cursul cărora imputau unui fost subprefect faptul de a fi avut un rol activ în deportarea a mii de evrei în 1942. Instanţele sesizate au considerat că aceste afirmaţii erau false şi calomnioase. Responsabilitatea faptei a fost atribuită directorului postului, pe motiv că acesta avea obligaţia de a controla conţinutul buletinelor de ştiri. De asemenea, jurnaliştii care au compus buletinul de ştiri au fost ţinuţi responsabili pe motiv că nu au fost de bună-credinţă. Directorul şi jurnaliştii au fost condamnaţi la o amendă penală şi la plata de daune interese. Recursul lor a fost respins.

Concluziile CtEDO

Potrivit reclamanţilor, regulile privind responsabilitatea penală a directorului nu puteau fi aplicate, întrucât buletinele de ştiri au fost difuzate în direct.

Curtea consideră că, deşi este adevărat că regulile acestea nu au fost aplicate anterior în situaţii similare, articolul 7 nu implică clarificarea judiciară a conţinutului unei infracţiuni prin raportare la o hotărâre judecătorească sau alta, cu condiţia ca rezultatul interpretării normei să fie coerent şi previzibil. Or, în opinia Curţii, interpretarea dată de către instanţele interne este coerentă în raport de substanţa infracţiunii şi era previzibilă. De aceea, articolele 7 și 10 din Convenție au fost violate.

CONCLUZII

Dreptul la informaţie stă la baza participării jurnalistului la viaţa societăţii, la responsabilizarea democratică şi, aşa cum am arătat în cuprinsul studiului, informaţia trebu-

ie să circule într-un flux liber, pe două sensuri – dinspre societate spre cetăţean şi invers, dar, în același timp, fiind necesară și o armonizare a legislației românești cu normele UE, ținând cont de practica CtEDO în materie.

În ansamblu, drepturile politice şi libertăţile publice sunt asociate cu funcţionarea democratică a statului, în care indivizii pot monitoriza şi critica autorităţile publice, pot primi informaţii şi se pot exprima liber, iar transparenţa conferă un grad sporit de încredere în relaţiile sociale.

Dezvoltarea socială constă în surmontarea tuturor obstacolelor aflate în calea libertăţii indivizilor, iar nivelul de dezvoltare al unei societăţi poate fi evaluat prin amplitudinea drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor.

Plecând de la ideea că drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului sunt sacrosante, trebuie să avem în vedere faptul că respectarea lor şi garantarea exerciţiului liber al acestor drepturi este responsabilitatea nu doar a statului, ci şi a cetăţeanului însuşi.

Statul este obligat să adopte instrumentele juridice necesare, iar cetăţeanul trebuie să apere însăşi ideea de a-i fi garantate aceste drepturi şi să solicite exerciţiul deplin şi neîngrădit al lor.

Informaţia are un rol foarte important în toate domeniile vieţii sociale şi este necesar să se urmărească transmiterea ei, pe cât posibil, nealterată. Puterea informaţiei este recunoscută, iar modul în care aceasta este folosită poate conduce la progresul social, dar poate provoca, prin folosirea ei maliţioasă, şi „atitudini nefavorabile față de instituții și un declin al încrederii acordate guvernelor”.

Dreptul la informare și libertatea de exprimare este afectată de tehnicile de alterare a informaţiei, fiind esenţial ca informaţiile puse la dispoziţia cetăţenilor să fie reale, puse la dispoziţie în timp util, diversificate, folositoare şi fiabile, iar redactarea lor să fie făcută cu bună-credinţă.

Aşa-numitele „fake news” reprezintă un risc la adresa dreptului fundamental la informaţie şi nu pot fi combătute doar prin legislaţie. Este necesară reîntoarcerea la deontologia profesională a jurnaliştilor şi la valorile recunoscute ale profesiei, la autocenzura bloggerilor, influencerilor, la verificarea cu acurateţe a informaţiilor, astfel încât să se realizeze obiectivul informării corecte a opiniei publice.

De asemenea, este importantă contribuţia fiecăruia dintre noi, prin realizarea unei minime verificări a informaţiilor pe care le retransmitem. Implicarea autorităţilor este esenţială, ele având obligaţia de a comunica transparent deciziile adoptate şi de a combate prin comunicare publică ştirile false.

Ca propuneri ***de lege ferenda*** avem în vedere:

✓ Nouă reglementare a dreptului la informaţie, într-o viitoare modificare a textului constituţional românesc în concordonață cu legislația UE. Aici considerăm ca oportună actualizarea conţinutului art. 31 din Constituţia României, respectiv reformularea acestuia după cum urmează: (1) Dreptul persoanei de a căuta, primi, stoca şi difuza informaţii nu poate fi îngrădit. (2) Accesul persoanelor la informaţiile de interes public este

garantat. Autoritățile publice sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal.

✓ În ceea ce privește protecţia surselor de informare şi libera circulaţie a acestor date propunem adoptarea unui act normativ care să reglementeze modul în care se asigură un just „echilibru între dreptul la protecţia datelor cu caracter personal şi dreptul la libertatea de exprimare şi de informare” (conform recomandării GDPR din pct. 153 al preambulului).

✓ Pentru asigurarea unui sistem dual echilibrat în audiovizualul românesc, considerăm că statul ar trebui să acționeze pentru *creșterea transparenței în piața Media*, în conformitate cu legislația UE, armonizat cu practica CtEDO.

Așa cum relevă studiul nostru, mass-media are ca obiectiv principal jurnalismul de calitate. Acesată tendință se intensifică din cauza concurenței acerbe, dublate de sindromul *„dumbing down”* (scăderea calității produselor editoriale pentru satisfacerea gustului publicului).

La momentul actual, legislația românească nu conține prevederi sau norme care ar proteja pluralismul media și ar facilita controlul public asupra acestuia.

Considerăm că soluția pentru îmbunătățirea climatului în mass media din România, pentru eliminarea exceselor editoriale și pentru asigurarea justului echilibru între libertatea de exprimare și alte drepturi individuale nu se găsește în schimbări sau ajustări de ordin legislativ.

România are un instrumentar legislativ de reglementare și co-reglementare suficient, dar acesta nu este utilizat pentru sancționarea derapajelor editoriale.

Utilizarea constantă și coerentă a prevederilor legale, în respectul libertății de exprimare chiar și atunci când se urmărește protejarea demnității sau reputației personale, este un prim pas necesar înainte de a deschide orice altă discuție referitoare la cadrul legal.

Ca propunere de lege ferenda susținem crearea unor pârghii și a unui cadru legislativ suplu, consolidarea instituțională a organismelor cu rol de arbitru și asigurarea independenței lor atât față de domeniul politic, cât și față de influențele concurențiale ale pieței

Referințe:

1. Replică. Disponibil: https://audiovizual.ro/ro/replica-la-o-flasa-criti... [Accesat: 22.09.2023]
2. Pagina DW. Disponibil: https://www.dw.com/ro/libertatea-presei-%C3%AEn-lu... [Accesat: 01.09.2023]
3. Roluri sociale ale Mass-media. Disponibil: http://www.rasfoiesc.com/educatie/psihologie/sociologie/Roluri-sociale-ale-massmedia24.php [Accesat: 23.09.2023]
4. ROMANCIUC, E. *Unele probleme de teorie și practică ale presei și comunicării*. Chișinău: CTI al RJSC, CCRE Presa, 1999.

5. KEEBLE, R. *Presa scrisă*. *O introducere critică*. Iași: Polirom, 2009.
6. GROOTHUES, F.R. *Television news and the European public sphere: A preliminary investigation*. Centre for European Political Communications, Working Paper Series, Issue 6, 2004.
7. PAPATHANASSOPOULOS STY. Europe: an exemplary landscape for comprehending Globalization. In: *Global mass media and Communication*, 2005, no. 1(1).
8. BOURDON, J. Unhappy Engineers of the European Soul. he EBU and the Woes of Pan-European Television. In: *International Communication Gazette*, 69(3), June 2007.

Practică judiciară CtEDO

9. CAUZA *PAPAIANOPOL vs. ROMÂNIA* – Cererea nr. 17590/02, Hotărâre Strasbourg, 16 martie 2010.
10. CAUZA *GHIULFER PREDESCU vs. ROMÂNIA* – Cererea nr. 29751/09, Hotărâre Strasbourg, 27 iunie 2017.
11. CAUZA *SAVIŢCHI vs MOLDOVEI* – Cererea nr. 11039/02, Hotărâre Strasbourg, 11 octombrie 2005**.**
12. CAUZA *RADIO FRANCE vs FRANŢA* – Cererea 53984/00, Hotărâre Strasbourg, 30 martie 2004.